

In de leerlabs van Leerling 2020 hebben docenten van meer dan tweehonderd scholen stappen gezet om het onderwijs aan hun leerlingen meer te personaliseren. Ruim vierhonderd praktijkvoorbeelden voor en door docenten zijn online beschikbaar. Ook komt er een vervolgprogramma (mét leerlabs) voor het doorontwikkelen van vernieuwingen in de hele school.

Na Stap2, Maatwerk en Leerling 2020 een nieuw programma

‘De leraar wordt op waarde geschat’

DOOR SUZANNE VISSER

‘**W**e waren ongeveer een jaar aan het ontwikkelen toen we ons realiseerden dat we hulp nodig hadden,’ zegt Nelleke van der Meer, docent Nederlands en lid van de onderwijscommissie op de bovenbouwvestiging (t)vo van het Scala College in Alphen aan den Rijn. ‘We hadden in beeld waar we met het onderwijs naartoe willen: meer vakoverstijgend werken, meer onderzoekend leren en vooral meer keuze voor de leerling. Maar op school regeert vaak de waan van de dag, dingen raken gemakkelijk op de achtergrond. Leerling 2020 kwam op het juiste moment: je kreeg ondersteuning, je moest verantwoorden wat je met die ondersteuning deed en je moest je ontdekkingen delen. Precies wat we nodig hadden.’

Leerlabs

Het Scala College is een van de 204 scholen die de afgelopen drie jaar hebben meegedaan aan de leerlabs van Leerling 2020, een project van Schoolinfo in opdracht van de VO-raad. In

groepen van gemiddeld zes scholen werkten docenten aan een vraagstuk rond gepersonaliseerd leren. Ze gingen op hun eigen school aan de slag met de ontwikkeling die zij voor ogen hadden en betrokken daar zoveel mogelijk collega’s bij. Opgedane ervaringen en ontwikkelde materialen werden gedeeld in de leerlabs, op de website van Leerling 2020 en tijdens werkconferenties en docentencongressen.

Versnelling

De ondersteuning van Leerling 2020 sloot aan bij bestaande ontwikkelingen op de scholen. Zo had leerlab school het Herbert Vissers College in Nieuw-Vennep al vier jaar onderwijsontwikkeling achter de rug. Het doel was leerlingen met behulp van ict meer regie te geven over hun leren. Na een studiereis en een experiment waarbij een heel leerjaar drie weken op zijn kop ging, kwamen de initiatiefnemers tot de conclusie dat hun doel alleen vorm kon krijgen in een aparte onderwijsstroom. ‘Het was goed om daar in het leerlab met docenten van andere scholen over te

3 jaar Leerling 2020 in cijfers

- 204 leerlabscholen
- 34 leerlabs
- 412 praktijkvoorbeelden van scholen
- 22.000 docenten volgen de praktijkvoorbeelden op de facebookpagina van Leerling 2020
- 1306 docenten hebben praktische vaardigheden opgedaan tijdens 22 werkconferenties
- 84% van de docenten van de deelnemende scholen is in de les aan de slag met gepersonaliseerd onderwijs

praten,' zegt docent Evert-Jan Oppelaar. 'We hebben ideeën gespiegeld en nieuwe inzichten opgedaan. Wij moesten de rest van onze school overtuigen van de waarde van ons plan. In een sessie met een communicatiedeskundige hebben we daar handvatten voor gekregen.' Met succes: dit schooljaar is op de school een nieuwe hvx-brugklas (de x staat voor 'eXplore') van start gegaan.

Beweging

'Met Leerling 2020 hebben we een slinger gegeven aan de veranderingkracht die op scholen aanwezig was,' reflecteert Schoolinfo-directeur Thea van den Idsert. 'Mij zijn vooral de energie en de passie bij docenten opgevallen. De leerlabdocenten zijn zo enthousiast en gedreven bezig met onderwijs; ik prijs me gelukkig als er bij mijn dochters zulke docenten voor de klas staan.'

'We hebben een slinger gegeven aan de veranderingkracht die op scholen aanwezig was'

De leerlabdocenten hebben op hun beurt waardering voor de manier waarop Leerling 2020 het denken over onderwijsontwikkeling heeft aangejaagd. 'De maatschappij verandert in hoog tempo, we moeten kijken hoe we daar in het onderwijs mee omgaan en welke kansen dat biedt,' zegt Evert-Jan Oppelaar. 'In leerlabs kun je open het gesprek voeren met docenten die niet je concullega's zijn. Dat is waardevol, je voelt je echt onderdeel van een beweging.' 'Als Leerling 2020 er niet was geweest, zouden er op dit moment niet zoveel scholen met een vorm van gepersonaliseerd leren bezig zijn,' vermoedt Nelleke van der Meer.

Losgeschied

De grootste winst vindt Schoolinfo-directeur Van den Idsert dat de docent op waarde wordt geschat. 'Leraren kunnen met elkaar voor innovatie en verbetering zorgen. Ze hebben veel kennis die het waard is om te delen. Zelf waren de docenten in de leerlabs daar overigens niet meteen van overtuigd. Ze zeiden dat hun praktijkvoorbeelden nog niet klaar waren, of niet goed genoeg. Maar dan gingen we de voorbeelden publiceren en kwamen er heel enthousiaste reacties. De Facebookgroep waarin we over praktijkvoorbeelden schrijven, heeft 20.000 volgers! Er is iets losgeschied. Docenten beseffen: ik mag trots zijn op wat ik maak. Vernieuwen kan, en ik kan het.'

Onderzoek

Voor docenten die toch nog twijfelen, is er hard bewijs: uit onderzoek gedurende de looptijd van Leerling 2020 blijkt dat

de onderwijsontwikkeling op leerlabscholen gemiddeld sneller gaat dan op niet-leerlabscholen. In hetzelfde onderzoek geven leerlabscholen aan dat ze de komende tijd nog wel ondersteuning nodig hebben. Dat verbaast Thea van den Idsert niet. 'Je moet een keer stoppen met een project, maar nu zou dat te vroeg zijn. De beweging komt net op gang; dit is het moment om er massa en tempo aan te geven. Dat docenten zelf het onderwijs vernieuwen, is in wezen een cultuurverandering en die realiseer je niet in drie jaar. Dat zie je ook aan de voortgang op de leerlabscholen: vaak gaat het nog maar om één klas, één afdeling, niet om de hele school. De ambitie voor doorontwikkeling is er, maar daar is ondersteuning bij nodig.'

Nieuw programma

Voor die ondersteuning komt ruimte in een nieuw programma dat door Schoolinfo samen met de VO-raad wordt uitgevoerd. Het is een vervolg op drie projecten: Stap 2, Maatwerk en Leerling 2020. In het programma komt een deel van de vertrouwde Leerling 2020-opzet terug: leerlabs, praktijkvoorbeelden, werkconferenties en een jaarlijks docentencongres. Het programma gaat over het doorpakken met onderwijsvernieuwing en over de vraag hoe je onderwijsontwikkeling ondersteunt met strategisch personeelsbeleid en een professionele schoolorganisatie. Dat betekent dat het programma niet alleen gericht is op docenten, maar ook op teamleiders, schoolleiders en bestuurders.

Op gang

Op het Herbert Vissers College en het Scala College zijn de ontwikkelingen al een volgende fase ingegaan. Evert-Jan Oppelaar vertelt dat hvx geleidelijk gaat uitgroeien tot een complete stroom binnen de school. 'Nu zit de vernieuwing nog vooral bij de vijf docenten die lesgeven aan de hvx-brugklas, maar volgend jaar komt er een nieuwe groep brugklassers bij en daarmee ook een aantal nieuwe docenten.' De (t)vwo-bovenbouwvestiging van het Scala College gaat komend schooljaar al schoolbreed vernieuwen. Alle leerlingen krijgen een rooster waarin naast vaste uren ook flexuren staan. Ze mogen (binnen kaders) zelf kiezen hoe ze die uren besteden: meer wiskunde, of toch meer Nederlands? Nelleke van der Meer: 'Dankzij Leerling 2020 kunnen wij collega's dit jaar extra tijd geven om hun programma in voorbereiding hierop anders in te richten. Dat je daar geld en dus tijd voor hebt, dat maakt dat de ontwikkeling op gang blijft.' ●

► Suzanne Visser is zelfstandig onderwijsredacteur.

Geïnteresseerd?

- Wil je (met je school) meedoen aan het nieuwe programma? Maak je interesse kenbaar in een mail aan info@schoolinfo.nl.
- Op www.leerling2020.nl staan meer dan vierhonderd praktijkvoorbeelden. Docenten delen hier kort en bondig ideeën en voorbeelden waar collega's hun voordeel mee kunnen doen.
- Leerling 2020-initiatieven zoals werkconferenties en het jaarlijkse Docentencongres voor en door docenten krijgen een vervolg. Houd voor de datum van werkconferenties (de eerstvolgende is in april of mei) en voor informatie over andere activiteiten de websites van de VO-raad en Schoolinfo in de gaten, of ga naar www.leerling2020.nl en abonneer je op de nieuwsbrief.